

Хитно усвојени безбедносни споразум Србије и Израела о тајним подацима у сектору одбране предвиђа повремене доласке израелских безбеднака у инспекцију, односи се на приватне и државне фирме и њихове запослене, а сви евентуални спорови ће се решавати ван домаћих или међународних судова.

Владе Србије и Израела, односно њихова надлежна министарства одбране, потписали су „Општи безбедносни споразум о размени и узајамној заштити тајних података у области одбране“.

На захтев Владе Србије, Одбор Скупштине Србије за одбрану и унутрашње послове данас је већином гласова подржао споразум, чиме је омогућена његова привремена примена пре него што буде формално усвојен у Народној скупштини.

Хитност примене, како се наводи, произлази из очекиване испоруке војне опреме из Израела, намењене опремању Војске Србије.

„Што ранији почетак примене предложеног споразума омогућио би што раније потписивање и ступање на снагу уговора у вези са опремањем средствима наоружања и војне опреме и унапређење оперативних способности Војске Србије“, наводи се у документу до којег је дошао БИРН.

Очекивана набавка највероватније је повезана са израелском компанијом за производњу наоружања Елбит Системс. Почетком прошле године, Елбит Системс је Србији продао напредне артиљеријске системе и дроне у вредности од 335 милиона долара. У августу 2025. године потписан је још један уговор вредан 1,6 милијарди долара за испоруку дронева, ракета дугог домета, система за електронско ратовање и друге војне опреме Београду.

БИРН је у мају такође известио да Србија планира да на својој територији производи дроне заједно са Елбитом, што је председник Вучић касније и потврдио.

Паралелно, извоз оружја из Србије у Израел већ је порастао 42 пута од 2023. године, достигавши прошле године 114 милиона евра, упркос оптужбама да је Израел починио геноцид у Гази и позивима стручњака Уједињених нација за људска права да се обуставе испоруке оружја овој држави.

Богдан Радовановић, народни посланик опозиционог Зелено-левог фронта (ЗЛФ), који је гласао против споразума на седници Одбора за безбедност, рекао је за БИРН да ниједан представник Министарства одбране није дао детаљно објашњење зашто је ово хитно нити да ли има везе са различитим пословима са компанијом Елбит Системс.

„Нису ми разјашњене ни дилеме шта тачно значи ‘узајамна заштита’ и да ли ће рецимо Мосад сада имати ингеренције да ‘узајамно штити’ заједничке тајне податке и на нашој територији,“ каже Богдановић који истиче да се противи било споразумима са земљом за коју сматра да врши геноцид у Гази.

Иницијатива за споразум је потекла од Израела, након чега су одржане две видео конференције током којих су договорени детаљи споразума, наводи се у образложењу који је достављен члановима парламентарног одбора.

Израелски безбедњаци могу да посећују Србију

У безбедносном споразуму до којег је дошао БИРН, наводи се да ће у Србији за његову примену бити задужено Министарство одбране, док је у Израелу то Дирекција за безбедност одбрамбеног система (ДСДЕ), познатија као Малмаб, тело у оквиру Министарства одбране Израела које делује и у обавештајном капацитету, јер се бави прибављањем технолошких информација и обавештајних података у иностранству.

Решавање спорова строго ван судова

Обе земље су се сагласиле да се евентуални спорови неће јавно објављивати, као и да било какав спор или неслагање „неће бити предмет ниједног националног или међународног трибунала или суда, нити било ког права.“

Свака страна се обавезује да се уздржи од било каквог јавног објављивања које се односи на области узајамне сарадње и активности у оквиру овог споразума, осим ако друга страна то не одобри у писаној форми

„Свака страна се обавезује да се уздржи од било каквог јавног објављивања које се односи на области узајамне сарадње и активности у оквиру овог споразума, осим ако друга страна то не одобри у писаној форми“, истиче се у документу.

Споразум предвиђа могућност формирање заједничке радне групе две земље, као и да обе земље имају право да с времена на време шаљу делегације безбедносних стручњака у посете територији друге стране „када је то обострано погодно“.

Споразум покрива сваки пренос или размену тајних података у вези заједничких улагања, уговора, као и „продају одбрамбених средстава, или наоружања, практичног војног знања или искуства или робе двоструке намене, софтвера или технологије“.

Односи се на све правне субјекте укључене у послове у области одбране, било приватне или државне, као и на сваки пренос тајних података између представника ентитета, њихових запослених или консултаната, без обзира на њихов статус.

Одавање тајних података „трећој страни“ односно државном службенику, уговарачу, запосленом код уговарача или било којој „међународној организацији“ је забрањено.

Такође, сви треба да се уздрже „од било каквог јавног откривања тајних података“ у вези са заједнички активностима, без писане сагласности друге стране.

У случају „повреде безбедности“ или сумње у исту, држава у којој се то десило обавештава другу, започиње истрагу, саопштава резултате истраге и детаље о „предузетим корективним мерама“ да се то више не понавља.

Радовановић из ЗЛФ каже за БИРН да „тренутак за овакав потез јесте осетљив и да је непромишљено закључивати споразум са Владом Израела, посебно имајући у виду да наша постојећа регулатива већ подразумева поверљивост података у сектору одбране.“

Саша Драгојло

(Бирн)